

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra Českého jazyka a Literatury

Loutkové divadlo nejen jako vzdělávací prostředek

Bakalářská práce

Autor: Alžběta Zunová

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Vedoucí práce: PhDr. Jana Bílková, Ph.D.

Lázně Bělohrad

2017

Zadání bakalářské práce

Autor: Alžběta Zunová

Studium: P131181

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Název bakalářské práce: Loutkové divadlo nejen jako vzdělávací prostředek

Název bakalářské práce AJ: Puppet theatre not only as an educational means

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Historie a tradice českého loutkového divadla; významní loutkoherci a známá loutková divadla; druhy loutek, výroba loutek; představení konkrétního loutkového divadla Praktická část: Živé představení (hra se vzdělávacími prvky) a zpracování dětského leporela

Bezděk, Z.: Dějiny české loutkové hry do roku 1945. Praha: Divadelní ústav 1983 Dvořák, J.: Centrum českých loutkářů: Národní divadlo marionet. Praha: Pražská scéna 2011 Provazník, J.: Děti a loutky. Praha: Divadelní fakulta múzických umění v Praze 2008 Kopecký, M.: Komédie a hry. Pavel Prokop 1943

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jana Bílková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Václav Víška, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 19.1.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Lázních Bělohrad dne

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PhDr. Janě Bílkové, Ph.D., za trpělivost a odborné vedení mé bakalářské práce. Poděkování náleží i Loutkovému divadlu Kozlík, bez kterého by tato práce nemohla vzniknout, a také mé rodině, které vděčím za podporu.

Anotace

ZUNOVÁ, Alžběta. *Loutkové divadlo nejen jako vzdělávací prostředek*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2017. 42 s. Bakalářská práce.

Tématem bakalářské práce je vzdělávání prostřednictvím loutky a vztah dětí k loutkám a loutkovému divadlu. Teoretickou část tvoří historie loutkového divadla, představení loutek a jejich klasifikace a problematika komunikace s dětmi za pomoci loutky. Zmíněna je i terapie loutkou. Praktická část je tvořena převážně autorskou pohádkou, která obsahuje vzdělávací prvky. Součástí je také zhodnocení reakcí dětí na pohádku a seznámení s konkrétním loutkovým divadlem.

Klíčová slova: loutka, loutkové divadlo, komunikace, vzdělávání, pohádka

Annotation

ZUNOVÁ, Alžběta. *Puppet theatre not only as an educational means*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2017. 42 pp. Bachelor Degree Thesis.

The topic of this thesis is education through puppets and the relation of children to puppets. Theoretical part consists of the history of puppet theatre, introduction of puppets, kinds of puppets and chapters about communication with children through the puppet. Puppet therapy is also mentioned. Practical part consists mainly of an author's fairytale with educational elements. It also includes assessment of children's reactions to the fairytale and describes the particular real puppet theatre.

Keywords: puppet, puppet theatre, communication, education, fairytale

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1.HISTORIE	10
1.1. Historie loutkového divadla v Evropě	10
1.2. Počátek loutkového divadla v Čechách	10
1.3. Vznik ochotnických loutkových divadel	10
1.4. Vznik profesionálních loutkových divadel	11
2. LOUTKA	11
2.1. Vymezení pojmu loutka	11
2.2. Loutka vs. Předmět	12
2.3. Loutka a její edukační role	12
3. DRUHY LOUTEK	13
3.1. Rozdělení loutek dle míry plastičnosti	14
3.2. Rozdělení loutek dle způsobu vedení	14
4. KOMUNIKACE A VZDĚLÁVÁNÍ SKRZE LOUTKU	15
4.1 Komunikování s divákem skrze loutku	15

5. LOUTKOVÉ DIVADLO	16
6. KDE LOUTKY POMÁHAJÍ	17
6.1. Hra v životě nemocného dítěte	17
6.2. Projekt „Loutky v nemocnici“	18
PRAKTICKÁ ČÁST	19
1. LOUTKOVÉ DIVADLO KOZLÍK	19
2. POHÁDKA SE VZDĚLÁVACÍMI PRVKY	21
2.1. Jak šel Kozlík do světa	21
2.2. Fotodokumentace jednotlivých scén pohádky	38
2.3. Ohlasy v mateřské škole	41
ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	43

ÚVOD

Hlavním důvodem, proč jsem si zvolila toto téma bakalářské práce, je můj vztah k loutkám, loutkovému divadlu a především k dětem. Tato témata a zároveň mé záliby spolu velmi úzce souvisí. Loutky jsou krásnými prostředníky v osobnostním růstu. A vlastně i v růstu společenském, neboť loutky mohou sloužit jako pomůcky k navázání kontaktu vlastně s kýmkoliv. Představují pomocníky, které jsou využívány nejen v divadelních představeních, ale i v terapeutických procesech. Jakožto dřevěné hračky jsou dětem blízké a jejich animace z nich dělá živé bytosti. Jednou loutka představuje pobrkaného kozlíka, kterému se děti zasmějí, podruhé moudrou babičku, která je ztělesněním mravního ponaučení. Tyto možné rozdíly a rozmanitost tvorby příběhů tvoří z loutkového divadla nástroj pro vzdělávání již od útlého věku, věřím, že by dítě po stejnou dobu u jiné formy vzdělávání v tomto věku neudrželo pozornost. Proto je hlavním cílem této práce potvrzení hypotézy, že je komunikace s dítětem snazší prostřednictvím loutky. Vycházím především ze své zkušenosti s loutkami, dále ze zkušeností ostatních loutkoherců a z ohlasů a názorů učitelek v mateřské škole.

Práce je rozdělena do dvou částí - teoretické a praktické. Teoretická část se zabývá loutkovým divadlem, loutkou, její charakteristikou, v menší míře historickým vývojem a především vztahem loutka – člověk. Praktická část je tvořena především mou autorskou pohádkou se vzdělávacími prvky, představením konkrétního loutkového divadla a shrnutím týkající se vlivu loutek a loutkových pohádek na děti.

TEORETICKÁ ČÁST

1. HISTORIE

1.1. Historie loutkového divadla v Evropě

Historie loutkového divadla je velice obšírná. Evropské loutkové divadlo má své prameny v lidových obřadech, svátcích, slavnostech a pohanských zvycích, jako je zimní a letní slunovrat, zemědělská magie a podobně. V průběhu času se různě modifikovala jeho funkce od prvních rituálních obřadů, přes církevní a světské divadlo až do současné podoby institucionalizovaného dramatického umění.

1.2. Počátek loutkového divadla v Čechách

Počátek loutkového divadla v Čechách na Moravě i ve Slezsku byl podnícen kočovnými kejklířskými skupinami, které putovaly přes naše území. Převážně se jednalo o anglická, francouzská či italská umělecká seskupení. Právě díky nim se u nás ponejvíce rozšířil druh loutek ovládaných shora – marionety.

1.3. Vznik ochotnických loutkových divadel

Ochotnická divadla začínají vznikat na začátku 20. století. Mezi veřejností jsou velmi oblíbeným zdrojem dobré zábavy i formy vzdělání. Naopak církev shledává tento druh kočovného divadla jako nemravný a prostopášný.

Ve stejné době zároveň vzniká fenomén **rodinného loutkového divadla** (Blecha 2009: 9). Při jeho zrodu zprvu stálo několik loutkářských nadšenců. Ti si podomácku vyrobili své loutky a stolní loutková divadla. Popularita takovýchto divadel vedla posléze k průmyslově vyráběným loutkovým divadélkům. „Amatérské divadlo se postupně vyhraňovalo jako divadlo pro děti. Pohádka v této době zažívá svou renesanci. Mimoto začalo loutkové divadlo mít sklon poučovat a

vychovávat. Panovala zde snaha transformovat její z umění na pedagogickou pomůcku.“ (Blecha, Jirásek 2008: 12)

1.4. Vznik profesionálních loutkových divadel

Ve dvacátých letech dvacátého století se pod vlivem avantgardy mění náhled na loutku. Přestává být jen zástupcem a začíná být samostatným hereckým činitelem či výtvarným artefaktem. V tomto období se například rodí dvě nejznámější české loutky známého výtvarníka Josefa Skupy - Spejbl a Hurvínek.

Na pozadí politických změn v České republice se formuje nová etapa loutkového divadla. V roce 1948 byl vydán divadelní zákon, který postavil loutkové divadlo jako rovnocenné mezi ostatní druhy divadla. (Blecha – Jirásek 2008: 56)

2. LOUTKA

2.1. Vymezení pojmu loutka

České slovo *loutka* má základ v praslovanském slovu *lut*, což znamená lýko, přesněji pak lýko lipové. Je zde tedy doklad toho, že loutky byly původně vyráběny z lipového lýka. (Rejzek 2015)

Dřevěné loutky se dodnes vyrábějí z lipového dřeva. Důvod je prostý, lipové dřevo je nejměkčí, nejtvrdější a má pravidelnou strukturu. Když se na lipové dřevo podíváme z mytologického pohledu, dojdeme k dalšímu zajímavému důvodu. Lípy byly centrem vesnického života, rostly na návších a vysazovaly se při narození prvního dítěte. Možná právě dle této symboliky lípa věnuje loutkám život.

2.2. Loutka vs. předmět

Specifikem loutkového divadla je užití předmětu v zástupném významu, a to za živou jednající bytost. (Richter 1997: 12)

Důležitou vlastností loutky je její dvojakost. Loutku vnímáme jednak jako předmět z hlediska jejího materiálního zpracování a zároveň jako symbol – loutka se stává živou bytostí.

Podle Ludřka Richtera (Richter 1997: 20) to, že se nějaký předmět stane loutkou, není způsobeno vlastností předmětu samotného, ale divákovou představivostí. K tomu, aby se v mysli odehrála proměna vedoucí k oživení předmětu, napomáhá také znak předmětu. Divák nebo dítě jsou při hře vhodně motivováni a sami si poradí, jak překlenout nedostatky v reálných podmínkách. Vše je jen *jako* a pomocí znaku předmětu, který reálně chybí, se hraje dál a manipuluje se jím, jako by tu byl.

„Loutka je znak. Teorie znaku nás poučuje o jeho třech typech: Symbol je znak, jenž konkrétním předmětem zastupuje obecný abstraktní pojem. Ikona je znak zakládající se na vztahu vnější podobnosti k vyznačovanému, zobrazovanému. Index, indicie spočívá na věcné příčinné souvislosti s vyznačovaným předmětem.“ (Richter 1997: 29)

2.3. Loutka a její edukační role

Například podle Drahomíry Pražákové (Pražáková 1974) loutka zasáhne dětského diváka více než člověk. Loutka působí na smysly dítěte, vzbuzuje v něm emoce a lapidárnost loutkového výrazu napomáhá dítěti se v loutce lépe orientovat. Loutka tak napomáhá vtáhnout dětské srdce do jiného světa, díky kterému může být více otevřeno novým poznatkům a mravnímu ponaučení.

Jednou z hlavních forem edukace dítěte v útlém věku je nápodoba. Loutka se při hře staví do role vzoru nápodoby a pomáhá dítěti se orientovat ve světě a v jeho hodnotách.

3. DRUHY LOUTEK

Zdokonalování technické stránky a propracovanosti loutek jde paralelně se zdokonalováním nástrojů a objevováním materiálů, ze kterých je možno loutky vyrábět.

Stejně jako se vyvíjely tyto materiály a nástroje na výrobu, tak se vyvíjely i různé varianty loutek. Obvykle se na určitém území uchytil a dále zdokonaloval a rozvíjel určitý druh. K jejich dělení můžeme přistoupit z mnoha směrů. Primárně je však můžeme rozdělit dle Aloise Tománka (Tománek 2006) na **figurativní** a **nefigurativní**.

Figurativní loutky jsou loutky, které mají věrnou podobu s bytostí, kterou zobrazují. Naopak loutky **nefigurativní** nemají s bytostí nic společného. Nefigurativní loutkou může být téměř cokoliv. Z jakéhokoliv obyčejného předmětu se stává loutka až ve chvíli, kdy herec předmětu propůjčí některé živé vlastnosti, například řeč nebo emoce. Předmět se poté stává právoplatnou jednající postavou. Mezi nefigurativní loutky patří také mechanizační prostředky, jevištní technika, rekvizity nebo dekorace.

3.1. Rozdělení loutek dle míry plastičnosti: (Richter 1997: 23–25)

1. **Plošné loutky** (nachází se na hranici mezi obrazovou ilustrací a plastickou loutkou)
2. **Poloplastické – reliéfní loutky** (pohybový repertoár bývá omezenější, jsou možné často pouze dva charakteristické pohyby)
3. **Loutky plně plastické** (jsou v pohybu téměř neomezeně)
4. **Loutky kombinované** (spojují plastické prvky s prvky poloplastickými či plošnými)

3.2. Rozdělení loutek dle způsobu vedení: (Tománek 2006: 12-46)

1. Loutka vedená **zespodu** (spodová loutka)
  - Maňásek
  - Javajka
  - Spodová marioneta
2. Loutka vedená **shora** (závěšná loutka)
  - Marioneta na drátě
  - Marioneta na nitích
3. Loutka vedená **zezadu**
  - Manekýn
  - Stínohra
4. Zvláštní loutky

- Přilbové
- Krosnové
- Tyčové – obří
- Papírové – ploché loutky
- Vodní loutky

Jak je zde potvrzeno, druhů loutek je nespočet, je to vlastně předpokládané zjištění vzhledem k tomu, že jsme se v předchozí kapitole seznámili s tím, že *loutkou* může být jakýkoliv *předmět*. Je tedy na loutkoherci, aby loutce dodal tu hlavní funkci – funkci komunikovat s divákem. Čímž se dostáváme k hlavní a určující podstatě loutky pro naše téma – aby bylo možné za pomoci loutky cokoliv sdělit, je nezbytně nutné skrze loutku komunikovat.

4. KOMUNIKACE A VZDĚLÁVÁNÍ SKRZE LOUTKU

Jelikož se má tato bakalářská práce věnovat loutkovému divadlu jako prostředku pro vzdělávání, je nezbytné, abychom si představili, jak lze skrze loutku komunikovat, oslovovat publikum a jaký má loutka vliv na převážně dětské publikum.

Každé sdělení by mělo mít svůj účel a smysl. U komunikace je účelem především poskytnutí informací, jež se mají dostat k příjemci, jejich zpracování a pochopení. Aby tohoto účelu bylo dosaženo, informace nebo alespoň její zpracování musí příjemce zaujmout.

4.1. Komunikování s divákem skrze loutku

Komunikace je vždy oboustranná, pokud tedy chceme komunikovat skrze loutku, je nezbytně nutné, aby „*druhá strana*“ chtěla komunikovat též. Chtěla bych

zde nastínit, že ne vždy je jednoduché přimět kohokoliv komunikovat, často se – především právě při vzdělávacích procesech - stává, že je komunikace jednostranným monologem. Loutka má v tomto případě svou neobvyklostí děti přimět, aby se zajímaly – aby společně s loutkou prožívaly a na základě prožitků a zkušeností se učily. Divadlo jako takové mimo jiné rozvíjí u dětí i mravní a estetickou výchovu, vztah k druhým lidem a v neposlední řadě také hudební výchovu.

Podle Drahomíry Pražákové (Pražáková 1974) je loutka nejbližší dětem ve věku v rozmezí pěti až deseti let, patří mezi nejúčinnější prostředky estetické výchovy a působí na rozvoj citů, fantazie a představivosti. Pomocí loutky lze také u dětí odpoutat některé nežádoucí psychické stavy.

5. LOUTKOVÉ DIVADLO

Byl vysvětlen pojem loutka, seznámili jsme se s různými druhy loutek, víme, jak lze snadno skrze loutku komunikovat, a nyní nezbývá nic jiného, než se seznámit s věcí loutce velice blízkou – jejím domovem, utvořeným prostorem – *loutkovým divadlem*.

F. Sokol (Sokol 1987) píše: „Naše loutkové divadlo vyrostlo z lidové tradice. Tak jako v jiných oborech lidového umění převzala i tu inteligence odkaz lidu tehdy, kdy se ho lid počal vzdávat. V loutkovém divadle poznán byl svérázný obor umělecký, neocenitelný pro estetickou výchovu, obzvláště dětskou. Ale tím okamžikem, kdy se loutkové divadlo stává z lidového umělym, ocitá se v okruhu pravomoci umění vyspělého. Nejinak bylo s jinými uměleckými druhy lidovými, např. s baladou, s pohádkou aj., vyvíjejí se k formám umělym. Naše loutkové divadlo je na počátku takového vývoje.“ (Sokol 1987: 27)

Dle Erika Kolára (Sokol 1978: 167-168) je Loutkářství divadelním uměním. K tomuto názoru dospěl na základě těchto argumentů:

- Loutkové divadlo je stejně jako herecké divadlo uměním časovým a prostorovým.
- Symbolizuje průběh událostí a dramatické postavy
- Existuje pouze během konkrétních představení
- Jeho vnímatel je svědkem procesu tvorby
- Loutkové divadlo je stále novou reakcí herců a loutkářů na nové reakce obecnstva
- Je vždy kolektivním dílem
- Je vždy syntetickým uměleckým dílem

„Loutka jako herec inspiruje divákovu fantazii; bez toho by loutkové představení bylo nemyslitelné. Ve srovnání s hereckým divadlem vidíme, že je to právě materiální nedokonalost loutky, co zvyšuje spoluúčast diváka na tvorbě výsledné představy.“ (Jurkowski 1997: 63)

6. KDE LOUTKY POMÁHAJÍ

Jak zde již bylo naznačeno, skrze loutku lze u dětí nejen snazším způsobem komunikovat, ale také jejím prostřednictvím můžeme rozveselit a odvézt pozornost od mnohdy nepěkné reality. A právě tímto spojením bych chtěla navázat na velmi zajímavou činnost, která s touto prací bezesporu úzce souvisí a tou je terapie loutkou – *dramaterapie*

6.1. Hra v životě nemocného dítěte

Podle Mišurcové (Mišurcová – Fišer – Fixl 1980) je hra pro dítě přirozenou aktivitou, je-li zdravé, ale i pokud je nemocné. Ve druhém případě je hra důležitou

součástí rekonvalescence a psychické podpory. K tomuto Mišurcová uvádí: „Hra totiž umožňuje zmírnit dětskou úzkost tím, že vnitřní konflikt převede z reálného světa do představivosti. V průběhu hry pak dítě svůj konflikt prožije v představě, a tím se od něho osvobodí. Hra tak přispívá k vyrovnanosti duševního stavu, a proto je pro nemocného nezastupitelná.“ (Mišurcová – Fišer – Fixl 1980: 131)

6.2. Projekt Loutky v nemocnici

Projekt *Loutky v nemocnici*¹ pomáhá dětem již více než deset let. Činnost tohoto občanského sdružení vnáší do života dětí při pobytech v nemocnicích skrze svá loutková představení radost, optimismus a naději a právě tyto tři věci jsou pro dítě s jakkoliv závažným onemocněním to nejcennější. Nejen členové sdružení, ale i lékaři jsou dokonce přesvědčeni o tom, že *hra* pomáhá a urychluje uzdravení.

Podle MUDr. Věry Sebroňové, primářky dětské Neurologické kliniky FN Motol, děti prý často prozradí loutce o svém trápení a bolesti to, co lékaři na vyšetřovně neřeknou.

„Loutky dokáží u nemocných dětí často více než pilulky – vykouzlit úsměv, zaplašit stesk po domově, pomoci na chvíli zapomenout na bolest a trápení.“²

---

1 <http://www.loutkyvnemocnici.cz/cs/o-nas/>

2 <http://www.loutkyvnemocnici.cz/cs/o-nas/>

PRAKTICKÁ ČÁST

1. LOUTKOVÉ DIVADLO KOZLÍK

Loutkové divadlo Kozlík se sídlem nedaleko Hradce Králové se svými malovanými kulisami, krásnými pohádkami a v neposlední řadě velmi propracovanými loutkami baví a rozveseluje nejen dětské publikum již zhruba pět let.

Hlavní náplní tohoto kočovného divadla je vystupování v mateřských školách. Není však neobvyklé, že jej potkáme na festivalu či kulturní akci, která je organizovaná obcí, nebo jinou kulturní institucí.

Z vlastní zkušenosti, jako loutkohercečka tohoto divadla, mohu potvrdit, že je velmi oblíbené a na jediném místě nehraje pouze jednou.

Principálkou divadla je paní Pavlína Rezková, se kterou bych zde ráda uvedla krátký rozhovor. Mé otázky jsou orientovány právě na vliv loutkového divadla na dětské publikum.

Jak ses dostala k práci loutkoherce?

„Tak, k práci loutkoherce jsem se dostala tak, že můj tatínek vyřezává loutky a dával mi už od malička jednu loutku k Vánocům jako dárek, jako překvapení. A když jsem vystudovala pedagogickou školu, tak jsem zjistila, že loutky na děti působí hodně pozitivně, jsou z nich nadšené, takže jsme s mými sestřenkami začaly o prázdninách hrát pohádky pro známé a okolní obce, kde jsme viděly, jak jsou děti z pohádek nadšené a každý rok jsme to rozšiřovaly – více představení, více zakázek bylo, až vlastně teďka se tím živím.“

Jak dlouho tuto práci děláš? Baví tě tato práce?

„Tak tuhle práci dělám v podstatě jako ochotník od sedmnácti let a jako hlavní činnost, kterou se živím, od svých dvaceti čtyř let – což znamená, že pět let to dělám na plný úvazek.“

Jak podle tebe působí loutkové pohádky na děti?

„Takže působí, jak už jsem řekla pozitivně, jsou z nich nadšené, do konce bych řekla, že to zaujme i nečekaně dost nízkou věkovou hranici dětí, třeba i roční děti vydrží celou čtyřiceti minutovou pohádku s otevřenou pusou koukat, i když nerozumí ději, tak prostě ty loutky jsou pro ně natolik atraktivní, že rodiče sami nevěří, že jejich dítě, které normálně nevydrží u něčeho, tak kouká a nespustí z loutek oči a pak si chce samozřejmě po představení na všechny loutky šáhnout a zjistit, z čeho to je vlastně vyrobené. Takže na děti to působí určitě dobře.“

Jsou pohádky, které hrajete interaktivní? Spolupracují děti při pohádkách?

„Tak vzhledem k tomu, že jsem autorem většiny našich pohádek a že jsem vystudovala, jak už jsem řekla, pedagogickou školu, tak se snažím vždycky do těch scénářů vložit takové ty interaktivní momenty – kdy děti buďto musí odpovídat loutce – loutka se jich zeptá například: kam šla žába? Nebo loutka položí nějakou hádanku, děti odpovídají. Tak to je jedna část, kdy děti musí spolupracovat s loutkou a pak je ještě že během představení je pauza asi na pět minut, kdy jeden z loutkoherců jde před kulisy a tu pauzu provází hádanky – pokládá pro rekapitulaci děje otázky dětem a děti na ně odpovídají. To znamená, že děti musí spolupracovat v průběhu toho čtyřiceti minutového představení, jak s loutkami, tak i s člověkem. Ve stejném duchu je vlastně dělána i tvá pohádka o kozlíkovi.“

Kolik pohádek v tuto chvíli hrajete?

„Dokážeme pro děti momentálně odehrát osm představení.“

Myslíš si, že loutkové pohádky mají u dětí budoucnost?

„Myslím si, že ano, dokonce si myslím, že ta budoucnost je teď otevřená mnohem víc než dřív, protože loutkové marionetářské divadlo se nově zapsalo do památek UNESCO, je to vlastně teď pár let stará záležitost a takže české a slovenské loutkářství je teď povýšeno na nehmotné dědictví, což znamená, že je o něho mnohem větší zájem a není divu, jak u rodičů, tak u dětí ten zájem stoupá – při dnešních moderních technologiích – tabletech, televizích, her a podobně. Tohle je takovej návrat zpět do té krásné české minulosti a je to pro děti už neuvěřitelně nevěšední zážitek, kterej se jen tak někde nedá opakovat.“

(Pavčina Rezková DiS.)

2. POHÁDKA SE VZDĚLÁVACÍMI PRVKY

V následující pohádce je využito vzdělávacích momentů, hádanek a mravních ponaučení – pro potvrzení, co vše lze skrze loutkové divadlo dětem sdělit a jak udržet u nejmenších pozornost.

2.1. Jak šel Kozlík do světa

Rekvizity:

Vlevo: vespodu kotel, pak kocourek, navrchu růžička.

Vpravo: vespodu koláče, na nich pilka. Přichystat růžový šátek a bílý svatební.

Velká kulisa: svět s hradem, fialový svět se sovou. Vepředu stromy.

Zvoneček, roztáhnout oponu, kašpárek přijde zleva

Kašpárek: Ahoj děti, já sem kašpárek a přišel jsem Vám vyprávět pohádku o Kozlíkovi, který se vydal do světa. Tak nedělejte neplechu a sed'te hezky

potichu... Byla jedna princezna vskutku velmi líbezná, dlouhé vlasy skoro na zem, rozmazlená byla rázem, svého otce pana krále, vytáčela neustále.

Odchod doleva

Princezna: *zprava* Tralala, tralala... Já sem tak krásná princezna, každý pro mě udělá, co mi jen na očích vidí. No, třeba můj tatínek, pan Král, poslala jsem ho pro tu nejkrásnější růžičku na světě a on pro ni hned běžel, chi chi. A až mi ji přinese, pošlu ho zas pro něco jiného... chi chi chi

Král: *zleva* Dceruško, Rozárko. Nesu ti tu růžičku, jak sis přála! *podat růži*

Princezna: Hmm, ale ta růžička není tak krásná, jako já... tu nechci! Ted' mám chuť na čokoládu.

Král: Ale dceruško, pro tu růžičku jsem běžel až do *město/vesnice, kde hrajeme*

Princezna: Tak běž zase zpátky! Pohyb na čerstvém vzduchu ti jenom prospěje!

Král: Ale Rozárko moje, už sem starý Král a všechno mě bolí.

Princezna: Řekla jsem, že chci čokoládu, no tak huš huš *odhání ho doleva*

Král: Ty mě snad utrápíš, holčičko. No, dobrá, dojdu pro čokoládu, ale tentokrát je to naposledy. *odchod doleva*

Princezna: Chi chi chi, to je legrace... a až donese čokoládu, tak si děti budu přát zase něco jiného, třeba nové plesové šaty... chi chi chi. Ale ted', než se tatínek vrátí s čokoládou, tak se tady natáhnu a trochu si schrupnu, jsem nějaká utahaná. Uaa... *lehne si a chrápe*

Černokněžník: *zleva* A už toho mám právě dost!

Princezna: *Aaaaa... polekaně vstane* **Kdo jsi a co tu chceš?** *panovačně*

Černokněžník: **Jsem černokněžník a přišel jsem tě potrestat!**

Princezna: **Potrestat? A proč?** *rozcapeně*

Černokněžník: **Protože jsi líná, rozmarná a namyšlená!**

Princezna: *Aaaale jenom trošičku!* *rozcapeně*

Černokněžník: **Čáry máry kuří nožka, kozí bobky, stará liška, zošklivi se hezká tváři, poznej holka co je stáří**

během zaklínadla u princezny zatáhnout půlku opony a vyměnit princeznu za čarodějnici

roztáhnout oponu

Čarodějnice: *ufňukaně* **Née to néééé, já sem ošklivá stará čarodějnice!**

Černokněžník: **To je tvůj trest, princezno Rozárko!**

Čarodějnice: *panovačně* **Vrat' mi moji podobu, *ufňukaně* slibuji, že už budu hodná!**

Černokněžník: **Vysvobodí tě jen ten, kdo z lásky k tobě splní tři těžké úkoly.**

Čarodějnice: **Ale kde ho mám hledat?**

Černokněžník: **Cha cha chááá *odchod***

Čarodějnice: **Já nešťastná, vezmu si na sebe pláštík, *nandat růžový šátek (asistuje ta, co odejde s černokněžníkem)* aby se mě lidé nelekli a půjdu hledat zachránce. *odchod doprava***

Kašpárek: *zleva* Zakletá princezna chodila od chaloupky k chaloupce, ale zachránce k sobě nenašla, až když se setmělo, uviděla malý domeček, kde bydlel kozlík a pod okénkem mu zazpívala krásnou písničku. *odchod doleva*

Píseň – Hledám jenom tebe

čarodějnice tančí vlevo, kozlík vykukuje za kulisou

Kohout: Kykyrykýýý *po odchodu s čarodějnici zakokrhá*

Kozlík: *zleva* V noci mi pod okénkem někdo krásně zpíval. To musela být jediné naše plincezna Lozáлка, nikdo jiný tak krásně nezpívá! Meééé, babičkooo, meeee babičkooo!

Babička: *zprava* To je ale po ránu křiku.. Copak se stalo mému kozlíčkovi. Už se ti zase zdálo o tom, že jsi byl princ?

Kozlík: Ale neéé , to už je dávno, babičko.

Babička: Tak se ti zdálo o tom, jak tě černokněžník zaklel v kozlíka?

Kozlík: Meééé, ale taky neééé, mě se zdálo o naší plincezně Lozáлке.

Babička: O princezně Rozárce? Kozlíku, tobě už se zapalují kopýtky?

Kozlík: Babičko, ona tu v noci byla a zpívala mi, když jsem spal, poznal jsem ji podle hlasu. Musím jít za ní do světa!

Babička: Ale kozlíčku, co bys dělal ve světě? Vždyť ani nezáš naši zemi, nevíš, jak se pracuje, jsi ustrašený a navíc neumíš správně mluvit ...

Kozlík: Nedá se nic dělat, babičko, musím jít za plinceznou, ona mě potčebuje!

Babička: Ale buď na sebe opatrný a hlavně se mi ve zdraví vrať. *odchod doprava*

Kozlík: Neboj se, babičko, vlátím se zdlavý i s plinceznou, sbohem!

Babička: Sbohem kozlíku. *pláče*

Kozlík: Meeee a já jdu děti do světa! Kudy se jen vydám? Tudy? Nebo tudy? Aa už vím, půjdu tudy, rovnou do Vídně, našeho hlavního města! *dchod vlevo, na píseň se vrátit na scénu*

Píseň - Tak šel kozlík do světa

obíhačka kozlíka s Čarodějnicí – když zpívá Kozlík, je na scéně, poté odejde doleva, čarodějnice přijde zprava a odchází doleva. Takto oběhnou 2x, čarodějnice zůstane nalevo v zákulisí

Čarodějnice: Kozlíku, Kozlíku?

Kozlík: Kdopak mě to volá?

Čarodějnice: Kozlíku, to jsem přeci já... *a blíží se ke kozlíkovi, až je blizoučko*

Kozlík: že by to byla plincezna Lozálka?

Čarodějnice: Ano, to jsem já princezna! *odhodí šátek*

Kozlík: Fuj, to sem se lek! Ty nejsi plincezna Lozálka! Ty si čarodějnice!

Čarodějnice: Ale jsem to já Kozlíku, černokněžník mě zaklel, protože jsem líná, rozmarná, namyšlená a byla jsem zlá na tatínka.

Kozlík: Meeee, takže ty jsi zakletá, plincezno Lozálko?

Čarodějnice: Kozlíku a jedině ty mě můžeš vysvobodit.

Kozlík: udiveně Meee, jak to, že jedině já?

Čarodějnice: smutně Protože mě máš opravdu rád.

Kozlík: *přesvědčivě* To mám, to mám, plincezno Lozátko, už dávno tě mám lád. Ale co plo to vysvobození musím udělat?

Čarodějnice: Musíš splnit tři těžké úkoly! *chytit kozlíka, jít pustit píseň*

Kozlík: Tři těžké úkoly?

Píseň – Tři úkoly

Kozlík při písni leží, jen kýve hlavou a kopýtkem

Kozlík: *odhodlaně* Splním, splním, mee, už se nemusíš bát plincezno! A kdo mi vlastně zadá ty tři úkoly?

Čarodějnice: Pan Černokněžník, Kozlíku.

Kozlík: Doblá, najdu tedy Čelnokněžníka, úkoly vyplním a tebe Lozátko tak vysvobodím.

Čarodějnice: Kozlíku, jsi tak odvážný, hodně štěstí! Budeš ho potřebovat.
odchod doleva

Kozlík: Děkuju plincezno. Mee, tak já jdu hledat pana čelnokněžníka, dlžte mi palce děti, at' úkoly zvládnou, a vysvobodím Lozátku. Tak zatím ahoj!
odchod doleva

Až Kozlík odejde, zazvonit, zatáhnou oponu.

O přestávce: *vyměnit kulisu světa s hradem za fialový svět se sovou.*

Loutky:

Vlevo: kozlík na zemi, Kašpárek, Princ.

Vpravo: princezna, Čarodějnice, Černokněžník, Čert.

Dozadu: babička, král

HÁDANKY PŘED DIVADLEM :

A děti, než Kozlík najde pana černokněžníka, uděláme si krátkou přestávku, ve které si ověřím, jestli dáváte při pohádce pozor. Dám Vám několik hádanek, a kdo bude znát správnou odpověď, „takhle“ zvedne ruku – jako ve škole – zkuste si to. Ano, výborně. Já někoho z Vás vyvolám, a když bude jeho odpověď správná, tak mu všichni zatleskáme. Domluveno?

- *Do kterého města nebo vesnice běhal tatínek král pro kytičku a čokoládu?*
- *Kdo z vás bydlí v .....?*
- *Do jaké podoby zaklel černokněžník princeznu Rozárku?*
- *Co se musí stát, aby kozlík vysvobodil zakletou princeznu?*
- *Děti všimli jste si, že kozlík neumí správně mluvit?*
  - *Když chce říct pRincezna Rozárka, řekne pLincezna Lozáлка. Které písmeno neumí kozlík říct?*
  - *Děti a vy to umíte říct. RRR zkuste to všichni: RRRRR. Výborně!*
- *Ale když někdo neumí správně mluvit, měl by s tím někam chodit- kampak?*
- *A chodí děti někdo z vás na logopedii? No to je dobře, že tam chodíte. I našeho kozlíka bychom tam měli poslat, aby se naučil správně mluvit.*
- *A ještě poslední hádanka – děti, kozlík udělal velikou chybu, když odcházel od babičky, spletl se a řekl špatně název našeho hlavního města. Opravte ho děti, vy určitě víte, jak se jmenuje naše hlavní město.*

Výborně, jsem moc ráda, že dáváte při pohádce pozor. Určitě i ostatní znali správné odpovědi, takže zatleskáme všem! A za to, že jste všechny moje hádanky věděli, kouzelným zvonečkem přivoláme zbytek pohádky. CINK 1. Zvonění CINK 2. zvonění CINK 3. zvonění - pokračujeme.

Zvoneček, roztáhnout oponu, kašpárek přijde zleva

Kašpárek: Kozlík přešel sedmero kopců, sedmero potoků, až došel do začarovaného lesa, kde přebýval Černokněžník. *odchod*

Píseň – Čáry máry

Pouští ta vpravo, černokněžník přitančí zprava. Zleva při první sloce přijde Kocour – v mezihře mňouká. Při druhé sloce si Černokněžník klekne, Kocour jde k němu a černokněžník ho do rytmu hladí. Po konci sloky kocour odchází doleva. Vzít Kozlíka!

Černokněžník: Čáry máry kuří nožka, kozí bobky, stará liška. Princeznu sem potrestal, čarovat sem nepřestal.

Kozlík: *zleva - odhodlaně* Doblý den, pane Čelnokněžníku.

Černokněžník: Ha, zakletý princ Kozlík. Dobrý den, copak tě sem přivádí?

Kozlík: Pčišel jsem vysvobodit naši plinceznu Lozátku.

Černokněžník: No dobrá, dobrá, však už je taky na čase. Ale musíš splnit tři úkoly.

Kozlík: Ano, ano poslouchám, meee.

Černokněžník: Nejprve se vydáš za drakem a rok u něho budeš sloužit.

Kozlík: *vyděšeně* Meee, celý rok? To je hlozně dlouhá doba.

Černokněžník: Cha cha chaa. Ano kozle, celý rok budeš pracovat! *Odchod doprava*

Kozlík: *smutně* Vždyť já placovat neumím. A ani nevím kde takový dlak poletuje. **Dlaků, dlaků volá pokaždé na jinou stranu Děti, pomozte mi ho plosím zavolat! Dlakuu, dlaků!**

Drak: *hlubokým hlasem, pomalu* Kdo mě to volá?

Kozlík: *vystrašeně* Já Kozlík, Čelnokněžník mě posílá k tobě na lok do služby.

Drak: **Opravdu? No dobrá, nařežeš mi dříví na zimu, tady máš ostrou pilku podat pilku a dej se do práce. Bez té nejsou koláče.** *odchod, jít pustit píseň*

Kozlík: **Doblá, tak já to zkusím, takhle si tu pilku chytím** *nasunout pilku mezi přední kopytka, jedna noha bude trochu zvednutá a zkusím řezat dříví!*

Píseň – Řežu řežu

Kozlík řeže strom nalevo. Ta druhá jde a pokácí ho směrem do scény. Pak strom odtáhne a vezme pilku. Pak jít pro draka.

Kozlík: *unaveně* Uff! Celý lok jsem dříví žezal, pokácel jsem půlku lesa. *překvapeně* **A už je hotovo! Dlakuuuu! Už máš pořezáno!**

Drak: *zprava* **No teda kozlíku, tolik dříví, si nařezal, to se v zimě hezky ohřeju. Celý rok jsi u mě pracoval, musíme se rozloučit, tu máš koláče na cestu, určitě máš velký hlad!** *Podat koláče*

Kozlík: **Jee, koláčky, mňam, mňam, mňam, děkuju ti dlaku, lád ti zase příjdu pomoci!**

Drak: **Až budeš potřebovat, také Ti pomohu kozlíku, sbohem.** *Odchod doprava, vzít černokněžníka*

Kozlík: Hulá, děti, já sem splnil plvní úkol a navíc jsem se naučil placovat!
Čelnokněžníkuu, už jsem splnil plvní úkol *u volání odchází doleva. Vzít kocoura!*

Černokněžník: *zprava* Kozlík splnil první úkol, musím vymyslet něco těžšího!

Kocourek: *zprava* Mňau Mňauu..

Černokněžník: Kocourku, můj věrný rádče, copak to říkáš?

Kocourek: Mňau, do pekla ho pošli, tam se bude kozel bát, mňau, vždyť je ustrašený! Mňau *odchod doleva, vzít Kozlíka*

Černokněžník: Ha to je dobrý nápad, děkuji ti kocourku za radu.

Kozlík: *zleva* Čelnokněžníku, splnil jsem plvní úkol.

Černokněžník: Ano splnil, ale teď ti dám druhý úkol a ten bude mnohem těžší.

Kozlík: A jaký je ten dlouhý úkol?

Černokněžník: Vydej se do pekla za čertem!

Kozlík: Meee do pekla to nee, tam se bojím! Vždyt víš, že jsem ustlašený..

Černokněžník: Najdeš čerta Luciáše a ten ti dá velice těžkou hádanku. Uhodneš-li, splníš tak druhý úkol, ale jestli neuhodneš, tak zůstaneš na věky sloužit v pekle... ha ha ha *odchod doprava, vzít čerta a až kozlík odejde, pustit písničku*

Kozlík: Ajajaj, moc se bojím čeltů. Co myslíte děti, mám jít kvůli plincezně i do pekla? *Pauza* Ano? *Pauza* Doblá, tak já tam teda půjdu!

Odchod doleva, kozlíka držet v levé ruce, pravou vzít kotel a jemně s ním poskakovat do rytmu písničky. Kotel zůstává po celou dobu, kdy je kozlík v pekle

Píseň – Čert

čert přitančí zprava, zleva kotel. Na konci písničky je kotel ve prostředku a Kozlík přijde zleva

Čert: Blblbl...koho to sem čerti nesou? Je to něco rohatýho, přijde ke Kozlíkovi že by kolega?

Kozlík: *ustrášeně* Meee, nee kolega nee. Jsem Kozlík a hledám čelta Luciáše.

Čert: Blbl! Mě říkají Luciáš!

Kozlík: Pane čelte Luciáši, přišel sem k Vám uhodnout hádanku, abych mohl vysvobodit plinceznu Lozátku.

Čert: Tak hádanku, nu dobrá, ale když ji neuhodneš, víš co se stane? Blbl..

Kozlík: Ajajaj... no vím.

Čert: Poslouchej pozorně!

Kozlík: Poslouchám.

Čert: Nohy tenké jako žíně, bydlí přímo na komíně. Dlouhý zobák klapý klap.
ten se hodí k lovu žab, co to je?

Kozlík: Jeejejej, co to jenom může být? *Zoufale* To je těžká hádanka Čert odchod doleva, kotel zůstává Děti, děti? meee, nevíte, co by to mohlo být? *Pauza* Co říkáte? Čáp? No to by mohl být čáp! Tak já to tedy zkusím, pane čelte Luciáši!

Čert: *zprava* Už víš?

Kozlík: My si s dětmi myslíme, že je to *pauza* čáp!

Čert: Blblb, správně, je to čáp! *Odchod doprava i s kotlem. Vztít černokněžníka.*

Kozlík: Jupííí, meee, splnil, splnil jsem dlouhý úkol, děkuju vám děti za pomoc!
Zatleskejte si!

Černokněžník: *zprava* Kozle, dva úkoly už jsi splnil, ale moc se neraduj, třetí úkol určitě nesvedeš!

Kozlík: Meee jakto, proč bych ho nesvedl?

Černokněžník: Protože neumíš správně mluvit.

Kozlík: Ajajaj, to je plavda, to já neumím.

Černokněžník: Musíš říct správně kouzelné zaklínadlo, které zlomí moji kletbu a princeznu tak vysvobodí.

Kozlík: Zaklínadlo mám říct? Doblá! A jak zní to zaklínadlo?

Černokněžník: Čáry máry kuří nožka, kozí bobky stará liška, vrat' se zpátky krásná tváři, už víš dobře co je stáří!

Kozlík: Tak já to zkusím... Čá.....čály....čály mály

Černokněžník: *dát důraz na L a R* Ale né čály mály, ale: čáry máry, cha cháá *odchod doprava, jít pustit 7. píseň*

Kozlík: čály mály....bee *Pauza* To je těžké, to je tak těžké! Že já nechodil na tu logopedii, takhle plinceznu Lozátku nikdy nevysvobodím mééé, bééé.

Píseň – Šel jsem

Kozlík leží, hlavu má z podia a bečí

Kozlík: *pláče* Bee, beee.

Drak: *zprava* Kdo to tu tak béčí, já že ovečka a on to kozlík. To se učíš ovečtinu kamaráde?

Kozlík: Ale ne dlaku, já tu béčím, protože neumím splávně mluvit a tak nemůžu vysvobodit plinceznu Lozátku.

Drak: Kozlíku, rád ti pomůžu, vždyť jsem ti to přece slíbil.

Kozlík: Jee, dlaku a ty víš jak mě naučit splávně mluvit?

Drak: Jednou jsem unesl princeznu, která ráčkovala, no to se nedalo poslouchat. Musela chodit na nápravu řeči.

Kozlík: To chodila ulčitě k panu logopedovi! Jakpak jí to učil?

Drak: Vyslovovala všude místo r slaboučké d, chceš říct trnka a řekneš tdnka.

Kozlík: Tdnka.

Drak: Když chceš říct trojka, řekneš tdojka.

Kozlík: Tdojka.

Drak: A nebo tráva, řekneš tdáva.

Kozlík: Tdáva!

Drak: Opakuj si to Kozlíku! Tdáva, tdáva...

Kozlík: Tdáva, tdáva ...

Drak: A teď rychleji!

Kozlík: Tdáva, tdáva, tdáva... trááááá! Huráááá! *Oba se radují*

Drak: Kozlíku, teď by sis měl honem vyzkoušet to zaklínadlo!

Kozlík: Jejejej, to bude těžké.

Drak: Děti, pomůžete kozlíkovi? Tak opakujte po mně!

Kozlík: Budeme opakovat.

Drak: Čáry máry kuří nožka | kozí bobky stará liška | vrať se zpátky krásná tváři | už víš dobře co je stáří *Kozlík opakuje verše společně s dětmi*

Kozlík: Jééé, mééé – už to umím, umím! *Nadšeně jáásá*

Drak: Kozlíku, teď už můžeš jít vysvobodit princeznu! *Sbohem odchod doprava, přichystat si čarodějnici*

Kozlík: Děkuju ti draku, sbohem *pauza* a děkuju i Vám děti. Pomůžete mi zavolat Rozárku? *Pauza Rozárko!*

Čarodějnice: *zprava* Kozlíku, ty mě voláš?

Kozlík: Princezno Rozárko, celý rok jsem plnil úkoly a teď jsem tě přišel vysvobodit!

Čarodějnice: Kozlíku, už sem se bála, že si na mě zapomněl!

Kozlík: *něžně* Zapomenout na tebe Rozárko? Jak bych mohl, vždyť tě mám rád!

Čarodějnice: *udivěně* Kozlíku! A jak krásně umíš mluvit!

Kozlík: To jsem se naučil kvůli tobě! A teď poslouchej. Děti pomozte mi říct zaklínadlo: Čáry máry kuří nožka, kozí bobky stará liška, vrať se zpátky

krásná tváři, už víš dobře co je stáří! během zaklínadla u čarodějnice zatáhnout půlku opony a vyměnit čarodějnici za princeznu

Princezna: radostně Kozlíku, ty si mě vysvobodil!

Kozlík: omámeně Tobě to sluší, princezno Rozárko.

Princezna: Děkuji ti Kozlíku! A teď si tě vezmu za manžela!

Kozlík: Měě? S úsměvem a udiveně Meee, moc bych chtěl být tvůj manžel, ale to přeci nejde, Rozárko, taková krásná princezna nemůže mít svatbu s ošklivým kozlíkem.

Princezna: Na kráse nezáleží, to už vím! Políbí se

Polibek: princezna roztáhne ruce a Kozlík stojí na zadních. U Kozlíka zatáhnout oponu – vyměnit Kozlíka za Prince

Princezna: podiveně Kozlíku, co se to s tebou děje, ty se měníš, rosteš, jééé a to oblečení?

Roztáhnout oponu

Princ: Princezno, svým polibkem si mě také vysvobodila!

Princezna: Tys byl zakletý princ?!

Princ: Ano, jsem princ Rudolf z vedlejšího království. Černokněžník mě proměnil v kozlíka, protože sem byl líný, ustrašený, a nechtěl sem chodit na logopedii.

Princezna: Úkoly tě napravily, a teď je z tebe odvážný a pracovitý princ Rudolf.

Princ: Princezno a teď tě mohu požádat o ruku. *klekne si* Vezmeš si mě?

Princezna: Ano, vezmu si tě! *Bílý závoj*

Princ: Hurááá – meeee! *polibek*

Princezna: A teď pojd'me honem na zámek, povědět tu radostnou novinu, mému otci, panu králi.

Princ: A cestou navštívíme i moji babičku v chaloupce. Celé ty roky se o mě tak krásně starala, a teď už má o mě jistě starost.

Princezna: Tvá babička s námi může bydlet na hradě, princi. *oba odchod vpravo*

Kašpárek: *zleva* A byla svatba! Slavilo se, pilo a hodovalo po sedm dní a sedm nocí. A víte co, pojd'me se na tu svatbu podívat!

Kratší verze: odejde doprava, ta vlevo pustí poslední píseň – Království.

Delší verze:

Kdo má prince, chytne i princeznu a odejdou doleva. Pak jde pustit 8. Píseň. Ta vpravo vezme babičku.

Babička: *zprava* Už je to víc než rok, co se můj kozlík vydal do světa. Že on se mi ztratil, vždyť ani nevěděl, kterým směrem se vidat. O naší zemi toho mnoho nevěděl. *Pláče* Musím ho najít! Kozlíku!

Píseň – Hledám, pátrám

babička tančí, hledá kozlíka. Na konci písničky je napravo a kouká dopředu

Babička: Kozlíku!

Princ: *zleva přijde až úplně k babičce* **Babičko, už jsem zpátky a poznal jsem celou naši zemi, prošel jsem ji křížem krážem od Prahy až po Moravu.**

Babička: To není možné, jak to vypadáš kozlíku, já tě nemohu poznat.

Princ: Babičko moje drahá, byl jsem zakletý, ale polibek z lásky kletbu zlomil, a z kozího těla mě vysvobodil.

Babička: *podiveně* A kterápak tě políbila kozlíku?

Princ: No přeci moje princezna Rozárka. Budeme mít spolu svatbu *v pravé ruce držet prince a přijít s princeznou v levé ruce*

Princezna: *zleva* Babičko, babičko, pojd'te s námi na hrad!

Princ: A že si se o mě tak hezky starala babičko, tak tam s námi budeš bydlet.
Princ a princezna odchod doleva

Babička: Já budu bydlet na hradě? Toho bych se nenadála. Kozlík si vezme naši princeznu? No je to přeci pravda. Tak hurá na svatbu! Ať jsou spolu šťastni. *odchod doleva, pustit 9. Píseň a přitancit s babičkou i králem*

Kašpárek: *zleva* A byla svatba!

Píseň – Království

Zleva přitancí princ s princeznou, zprava babička s králem. Pak odejdou a přijde zleva kašpárek a zprava drak.

Zvoneček, zatáhnout oponu, jít dopředu.

2.2. Fotodokumentace jednotlivých scén pohádky

2.3. Ohlasy v mateřské škole

Po celou dobu představení děti dávají pozor a sledují, co se na jevišti odehrává. Postava Kozlíka je natolik uchvátí, že se vžijí do jeho role a usilovně se mu snaží pomoci překonávat těžké úkoly. Svoji aktivitou kozlíkovi dodávají odvahy, například při cestě do pekla za čertem nebo se snaží přijít na řešení složité hádanky.

V okamžiku, kdy kozlík smutní kvůli své vadě řeči a zpívá smutnou písničku, je na výrazech tváří a dalších reakcích dětí vidět, že s kozlíkem opravdu soucítí. V potřebných chvílích pak začínají kozlíka motivovat a podporovat.

Pozornost dětí během představení ověříme tím, že v polovině při přestavbě kulis pokládáme dětem hádanky týkající se samotného příběhu. Všechny otázky jsou správně zodpovězeny.

Učitelky v krátkých individuálních rozhovorech potvrdily tvrzení ohledně výjimečnosti loutek ve smyslu působení na děti. Uvedly, že i největší „zlobiči“ pozorně celou pohádku sledují a reagují na všechny podněty. Co se týče hudebního doprovodu, děti už v druhé polovině písničky dokáží zazpívat celý refrén. Smějí se, když kozlík něco popletl, mají tendence jej opravovat a přiznají se ke své docházce na logopedii či se tím spíše chlubí, vzhledem ke kozlíkovu úspěchu.

Hlavním přínosem této pohádky je přínos logopedický. Kozlík neumí správně vyslovovat hlásku [r] – této skutečnosti si děti všimnou ihned na začátku pohádky a smějí se mu. Klasickými logopedickými pomůckami se později Kozlík vyslovovat hlásku [r] naučí, aby mohl vysvobodit princeznu. Z pohádky je tedy pro dítě zřetelné, jak moc je v životě důležité umět správně mluvit.

ZÁVĚR

Praktická část této bakalářské práce měla za úkol prostřednictvím loutkového představení potvrdit tvrzení z části teoretické. Tohoto cíle bylo rozhodně dosaženo. Z mých osobních zkušeností, rozhovoru a ohlasů jasně vyplývá, že vzdělávání a komunikace s dětmi skrze loutky je snadnější, pro děti zábavnější a především efektivnější než komunikace běžná.

Ve své práci jsem se snažila zabývat problematikou loutek, her a jejich působení na dětského diváka a jeho poznání. Na začátku bylo zformulováno tvrzení, že děti za pomoci loutky vnímají citlivěji a loutka jim pomáhá komunikovat a lépe udržet pozornost. Toto východisko bylo potvrzeno v praktické části jednak reakcemi dětí na konkrétní divadelní představení, odpověďmi učitelek a rozhovorem s principálkou Loutkového divadla Kozlík, která se s danou problematikou setkává téměř každý den.

Kouzlo loutek je výjimečné – postavy pohádek v televizních obrazovkách mohou dětského diváka podobně zaujmout vzhledem, přímý kontakt s postavičkou však nenahradí. Nehledě na všednost televizního vysílání a nevšednost a vzácnost loutkového divadla.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BLECHA, J. (2009): *Rodinná loutková divadélka: skromné stánky múz.* Brno: Moravské zemské muzeum. ISBN 978-80-7028-353-0
- BLECHA, J. (2013): *Rodinná loutková divadélka: herectvo na drátkách* Brno: Moravské zemské muzeum. ISBN 978-80-7028-396-7.
- MIŠURCOVÁ V., FIŠER J. a FIXL V. (1980): *Hra a hračka v životě dítěte* Praha: Státní pedagogické nakladatelství. ISBN 14-731-80
- TOMÁNEK A. (2006): *Podoby loutky.* Praha: AMÚ. ISBN 80-9331-053-8
- SOKOL F. (1987): *Svět loutkového divadla.* Praha: Albatros.
- PRAŽÁKOVÁ D. (1974): *Loutka jako výchovný prostředek pro děti.* Ústí nad Labem: Krajská knihovna Maxima Gorkého.
- RICHTER L. (1997): *Od předmětu k loutce od loutky k divadlu.* Praha: IPOS-ARTAMA Praha. ISBN 80-7068-097-0
- JURKOWSKI, H. (1997): *Magie loutky: Skici z teorie loutkového divadla.* Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon. ISBN 80-902482-0-9
- PROVAZNÍK, J. (2008): *Děti a loutky: Chrudimské kapitoly moderního dětského divadla.* Praha: DAMÚ. ISBN 978- 42 80-7331-111-7
- BLECHA J., JIRÁSEK P. (2008): *Česká loutka.* Praha: Kant ISBN. 978-80-86970-23-3
- REJZEK J. (2015): *Etymologický slovník.* Praha: Leda ISBN. 978-80-7335-393-3